

Sygn. akt **IC 626/15**

WYROK

WIMIENIU

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 sierpnia 2015 r.

Sąd Rejonowy w Słupcy, I Wydział Cywilny

w składzie następującym

Przewodniczący: SSR Piotr Kuś

Protokolant: Daria Guziołek

po rozpoznaniu w dniu 31 sierpnia 2015 r. w Słupcy

na rozprawie

sprawy z powództwa: **T. W.**

przeciwko: **B. K.**

o z apłatę

I. oddała powództwo

II. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Słupcy na rzecz **adv. J. M.** kwotę **73,80 (siedemdziesiąt trzy złote osiemdziesiąt groszy)** zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu

III. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę **77 (siedemdziesiąt siedem)** zł tytułem zwrotu kosztów procesu

SSR Piotr Kuś

Sygn. akt IC 626/15

UZASADNIENIE

Powódka T. W. wystąpiła z powództwem przeciwko B. K. o uchylenie się od skutków złożonego oświadczenia woli, a także o zapłatę kwoty 1 zł tytułem zachowku wraz z odsetkami, a nadto o zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu strona powodowa, podkreśliła, że zawierając z pozwaną porozumienie polegające na zrzeczeniu się roszczenia z tytułu zachowku była w błędzie co do warunków tego porozumienia. Podniosła, iż istota błędu wiąże się z przekonaniem, iż będzie mogła nieodpłatnie zamieszkiwać w nieruchomości. Powódka musiała jednak się wyprowadzić z nieruchomości, a pozwana utrudniała jej zamieszkiwanie w nieruchomości.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu podkreśliła, że błąd powódki leżał w sferze motywacyjnej podjęcia decyzji o zawarciu porozumienia i nie dotyczył treści umowy. W związku z czym nie stanowi podstawy do uchylenia się od skutków oświadczenia woli.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Strony w dniu 17.02.2012 r. zawarły pisemne porozumienia, na podstawie którego powódka zrzekła się dochodzenia przeciwko pozwanej roszczeń z tytułu zachowku w zamian za co otrzymała od pozwanej samochód osobowy i prawo korzystania z lokalu mieszkalnego, w którym zamieszkiwała również pozwana. Strony określiły również sposób korzystania z mieszkania na podstawie umowy z dnia 15.02.2012 r. Tym niemniej podczas wspólnego korzystania z mieszkania pojawiały się liczne nieporozumienia i kłótnie. Ostatecznie powódka w dniu 4.10.2013 r. postanowiła wraz z dziećmi wyprowadzić się z mieszkania.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów dołączonych do akt sprawy, zeznań świadków E. M. i M. T. oraz zeznań stron.

Zeznania świadków potwierdziły istniejący konflikt między stronami, natomiast zeznania samych stron sferę motywacyjną zawartego porozumienia z dnia 17.02.2012 r. Zeznania powódki również wyraźnie podkreśliły powody, dla których powódka zdecydowała się na złożenie oświadczenia z dnia 9.07.2013 r. (k.19). Z treści jej zeznań wyraźnie wynika, że powódka odwołuje wcześniej złożone zrzeczenie się roszczenia z tytułu zachowku bowiem nie może spokojnie mieszkać razem z pozwaną. Źródłem nieporozumień między stronami są liczne kłótnie na tle sposobu korzystania z mieszkania. Kwestia tych nieporozumień jest zdaniem sądu irrelevantna dla rozstrzygnięcia aczkolwiek bardziej prawdopodobna jest wersja strony pozwanej.

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powódki jako oczywiście bezzasadne podlegało oddaleniu w całości.

Wstępnie należy podkreślić, iż w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej (art. 84 § 1 k.c.).

Istota „błędu” na który powołuje się powódka została wprost wyrażona w treści jej zeznań złożonych na rozprawie – „ja zrzekłam się zachowku bo liczyłam, że będę mogła spokojnie mieszkać”. Powyższe jednoznacznie potwierdza, że błąd na jaki powołuje się powódka jest błędem przewidywania i wnioskowania należącym do sfery motywacyjnej podejmowanej czynności prawnej, tworząc pobudkę, pod wpływem której zostało wyrażone wcześniejsze oświadczenie woli uznane następnie przez oświadczonego za „błąd” gdy okazało się, że oświadczenie nie osiągnęło zamierzonego i przewidywanego celu. Taka sytuacja miała miejsce w niniejszym postępowaniu wobec czego „błąd” strony powodowej nie jest błędem co do treści czynności prawnej wyrażonym w art. 84 § 1 k.c., a jedynie okazał się błędną decyzją co do zawarcia porozumienia i nie stanowi podstawy uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli w oparciu o przepisy o wadach oświadczenia woli. Powódka zawierając porozumienie nie była w błędzie co do treści tego porozumienia bowiem strony uregulowały umownie określone zagadnienia i były one zgodne z ich wolą i zamiarem. Dalsze wykonywanie przedmiotowej umowy stanowi jedynie oczekiwanie strony co do sposobu jej realizacji. Odmienny sposób realizacji od zamierzonego wcześniej nie jest błędem co do treści umowy. Kolokwialnie można uznać, iż decyzja o zawarciu umowy w ocenie powódki była błędna albowiem częściowo nie został zrealizowany cel umowy. Brak realizacji celu wynikał jednak z późniejszego zachowania stron i jest on wynikiem ich późniejszej postawy. Tak rozumiany „błąd” jest błędem sfery motywacyjnej i nie dotyczy treści umowy, z racji czego nie zasługuje na uwzględnienie i ochronę przewidzianą w przepisach o wadach oświadczenia woli.

Powyższe znajduje pełne oparcie w treści orzecznictwa Sądu Najwyższego. I tak w wyroku z dnia 19.10.2000 r., III CKN 963/98, OSNC 2002/5/63 Sąd Najwyższy podkreślił, iż „Niespełnienie się oczekiwań osoby dokonującej czynności prawnej co do określonego rozwoju zdarzeń nie daje podstaw do uznania oświadczenia woli za wynik błędu prawnie doniosłego (art. 84 k.c.)”. W uzasadnieniu powyższego wyroku podkreślił, iż „warunkiem prawnej doniosłości błędu w świetle art. 84 k.c. jest przede wszystkim to, aby błąd składającego oświadczenie woli dotyczył treści czynności prawnej. Przepis ten zakłada więc istnienie po stronie składającego oświadczenie woli mylnego wyobrażenia o treści

tego oświadczenia (pomyłka) lub o takich okolicznościach, jak np. fakty, do których odnosi się to oświadczenie, normy prawne, mające zastosowanie do dokonywanej czynności prawnej, albo skutki prawne dokonywanej czynności prawnej. Tymczasem okoliczności, na które powołał się powód, nie świadczą o istnieniu po jego stronie w chwili zawierania umowy w dniu 7 grudnia 1995 r. błędu co do jakiejś okoliczności związanej z treścią tej umowy. Co więcej, okoliczności te nie świadczą o tym, aby powód był w tym czasie w ogóle w błędzie. To co bowiem nazywa swoim błędem nie łączy się z mylnym wyobrażeniem o jakiejś okoliczności zewnętrznej, lecz jest nietrafnym przewidywaniem. Z okoliczności bowiem, na które powołuje się powód, wynika, że wiedział on o pewnym zdarzeniu i prognozował na jego podstawie określony rozwój sytuacji w przyszłości. Ta właśnie prognoza, która, jak się później okazało, nie sprawdziła się, skłoniła go do zawarcia umowy w dniu 7 grudnia 1995 r. W takiej sytuacji złożonego przez powoda oświadczenia woli nie można - rzecz jasna - uznać za wynik błędu, lecz za wynik nietrafnego przewidywania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 października 1997 r., III CKN 214/97, OSNC 1998, nr 3, poz. 47)".

W wyroku z dnia 2.03.2015 r., I ACa 585/14, LEX nr 1661122 Sąd Apelacyjny w Białymstoku wskazał, iż „Niespełnienie się oczekiwań osoby dokonującej czynności prawnej co do określonego rozwoju zdarzeń nie daje podstaw do uznania oświadczenia woli za wynik błędu prawnie doniosłego”. W uzasadnieniu orzeczenia podkreślił, iż „Wyjaśnienia wymaga, że błąd jest to wada oświadczenia woli, polegająca na tym, że składający je działa pod wpływem niezgodnego z prawdą wyobrażenia o rzeczywistości lub jej elemencie albo pod wpływem braku takiego wyobrażenia. Kodeks cywilny, choć nie definiuje pojęcia błędu, określa przesłanki, od zaistnienia których zależy możliwość uchylenia się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu. Dodatkowe przesłanki prawnej doniosłości błędu precyzuje doktryna i orzecznictwo, w których wskazuje się, że musi nastąpić błąd postrzegania. Odróżnia się go od błędu przewidywania i wnioskowania, należącego do sfery motywacyjnej i składającego się na pobudkę, pod wpływem której wyrażone zostało oświadczenie woli, uznane następnie przez oświadczonego za dotknięte błędem, gdy okazało się, że nie osiągnie zamierzonego i przewidywanego celu. Błąd co do pobudki, albo błąd polegający na mylnym przewidywaniu wyniku przedsięwzięcia, podejmowanego na podstawie umowy, pozbawiony jest doniosłości prawnej (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2000 r., III CKN 963/98, OSNC 2002, Nr 5, poz. 63). Niespełnienie się oczekiwań osoby dokonującej czynności prawnej co do określonego rozwoju zdarzeń nie daje przy tym podstaw do uznania oświadczenia woli za wynik błędu prawnie doniosłego”.

Wola stron została bowiem wyraźnie wyrażona, w ramach zgodnego porozumienia każda ze stron została zobowiązana do konkretnego świadczenia. Świadczenie powódki polegała na zrzeczeniu się roszczenia z tytułu zachowku, a świadczenie pozwanej na **przeniesieniu prawa własności samochodu** co zostało zrealizowane oraz na udostępnieniu powódce mieszkania do nieodpłatnego zamieszkiwania. Z tego ostatniego prawa pozwana niewątpliwie się wywiązała. To bowiem powódka podjęła decyzję o wyprowadzce niezależnie od sfery motywacyjnej. Powódka nie wykazała, a materiał dowodowy temu przeczy, aby to pozwana zmusiła czy podejmowała prawnie skuteczne żądania nakazania opuszczenia mieszkania czy żądała prawnie skutecznie na drodze sądowej zapłaty jakichkolwiek należności. Kwestia ta ma jednak znaczenie tylko w zakresie odszkodowania w związku z brakiem realizacji umowy i teoretycznie można uznać, iż powódce przysługiwać może jakieś roszczenie ale tylko pod warunkiem, iż w odrębnym postępowaniu wykaże przesłanki roszczenia odszkodowawczego (ex contractu). W niniejszym postępowaniu z uwagi na wyraźną treść żądania nie było ono przedmiotem procesu.

Mając na uwadze powyższe powództwo winno ulec oddaleniu jako bezzasadne. Skoro złożone pozwanej oświadczenie o zrzeczeniu się roszczenia z tytułu zachowku pozostaje w dalszym ciągu obowiązujące to niezasadnym jest również roszczenie powódki o zapłatę z tytułu zachowku, które również podlegało oddaleniu w całości.

Zupełnie na marginesie należy podkreślić, iż roszczenie podlegałoby oddaleniu również z uwagi na sposób jego sformułowania. W zakresie punktu 1 pozwu powódka nie ma interesu prawnego z uwagi na żądanie zapłaty punktu 2 pozwu. Zgodnie z art. 189 k.p.c. powód może domagać się ustalenia istnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli ma w tym interes prawny. Brak interesu prawnego prowadzi do oddalenia powództwa. Interes prawny w wystąpieniu z powództwem o ustalenie nie zachodzi w sytuacji, gdy strona powodowa ma możliwość ochrony swych praw na innej drodze w szczególności w drodze powództwa o zapłatę. Tym samym powódka nie może domagać się ustalenia i zapłaty albowiem żądając zapłaty nie ma interesu prawnego w powództwie o ustalenie. W takim przypadku kwestia

przedmiotowo istotna dla powództwa o ustalenie jest przedmiotem badania w sprawie o zapłatę co oznacza, iż brak interesu prawnego do odrębnego formułowania roszczenia.

O kosztach sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. zasądzając od strony przegrywającej sprawę koszty zastępstwa procesowego pozwanej.

O kosztach pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu sąd orzekł mając na uwadze treść § 7 ust. 1 pkt. 10 w zw. z § 6 pkt.5 w zw. z § 2 ust.3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

SSR Piotr Kuś